

368.4

U-58

Վ. Ա. ՍԿԼՅԱՐՍԿԻՑ

**Ս Ո Ց Ի Ա Լ Ա Կ Ա Ն
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
Շ Ր Ջ Ա Դ Ա Ր Ջ Ի Ն**

Թարգմանեց Մ. ԹՈՒՄԵՆՇԵՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՀԽՍՀ ՍՈՑԱԼԱԶՆՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԳԱՆՁԱՐԿՂԻ

1932

368.4

U-58

W

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Սոցիալական ապահովագրությունը — Հոկտեմբերյան հեղափոխության կարեորագույն նվաճումներից մեկն է: Յուրաքանչյուր բանվոր, յուրաքանչյուր բանվորուհի իր առօրյա կյանքի վերծով համոզվում է դրանում:

Սոցիալական ապահովագրությունը խոշոր դեր է խաղում բանվոր դասակարգի անտեսական կենցաղային դրուժյան բարելավման գործում և դրա հետ միասին զգալի ազդեցություն է ցույց տալիս ժողովրդական անտեսության դարդացմանը:

Մի՞թե արտագրություն համար նշանակություն չունի թե ինչպես է ապահովվում բանվորը հիվանդության դեպքում, ինչպես է կազմակերպվում բանվորի հանգիստը, ինչպես է սպասարկվում բանվորուհի — մայրը հատուկ կենցաղային հիմնարկների կողմից և այլն և այլն:

Այդ պատճառով ել միանշամայն պարզ է, վոր նաև սոցապահովագրության աշխատանքների թե դարդացումը և թե խնդիրներն ու մեթոդները չեն կարող չխոխվել մեր անտեսության խնդիրների փոփոխություն հետ միասին:

Այնքան, վորքան սոցիալական ապահովագրությունը միաժամանակ հանդիսանում է բանվորական և պրոֆեսիոնալ շարժման մի մասը, նա չի կարող չխոխվել այն խնդիրներին սերտ կապակցությամբ, վորոնց առաջադրում է իրեն բանվոր դասակարգը և մարտավորապես պրոֆեսիոնալ շարժումը:

Ի՞նչ անտեսության վերականգնման շրջանից վերակառուցման շրջանին անցնելը հաջ է դրել բանվոր դասակարգի բոլոր կազմակերպությունների և խորհրդային պետության առաջ՝ այդ կազմակերպություններին նոր խնդիրներին հարմարեցնելու և նրանց նոր խնդիրների համաձայն վերակառուցելու մասին: Այդ նոր խնդիրներն ընկ. ՍՅՍԱԼԻՆԻ Համկոմիտեի 16-րդ համագումարին իր հաշվետու դեկլարացիան մեջ բնութագրեց հետևյալ բառերով. «Սոցիալիզմի հստակման կազմակերպումը յայտ փրկումներում...» Ահա այդ նոր խնդիրները, ահա սոցիալական ապահովագրության ամբողջ գործի վերակառուցման այդ անհրաժեշտությունը չեն հասկացել անցյալում ԽՍՀՄ Աշխոթողիմաստն ու կենտրոնական ապահովագրական մարմիններն զլխավորող աջ ուղորտունիստները:

Այդ պատճառով ել սոցապահովագրության վերակառուցումը ինք-

ՍՐԲԱԳՐԵՑԻՆ Ե. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ՅԵՎ Ա. ԹՈՎՄԱՂՅԱՆ

Պետհրամի ապարան

Գրավիտ 7365 (բ)

Պատվեր 1757

Տեղամ 1000

կան տնտեսությունը հիմնադրութեան պրոգնոզները հետեանքով կորցրել է 120 միլիոն ուրից ավելի: Չե՞ք վոր այդ հալածարար ե մի քանի Դնե-պրչենի:

Ներկայումս, յերբ ժողովրդական տնտեսութեան մի քանի ճյուղե-րում բանվորական ուժի պակաս ե զգացվում, նամանավանդ վերակալ, պրոգնոզների իջեցման յուրաքանչյուր տուգոս մի նոր ներդրում ե հան-դիսանում շինարարութեան համար:

Մյուս կողմից ել, մեր արդյունաբերութեան ե առաջի հերթին, նրա ավելի կարևոր ճյուղերի համար (քարածուխ, մետաղագործական) խա-կական չարիքը հանդիսանում ե բանվորական ուժի հոսունությունը: Շատ հաճախ, այդ հոսունությունը-լրացուցիչ դործոն ե հանդիսանում հիմնադրութեանների բարձրացման համար: Պարզ ե, վոր արտադրու-թյունում հեշտ կարող ե խնդանդամություն ստանալ ավելի արտա-դրութեանը, ավելի դադդյահին քիչ ծանոթ բանվորը: Քիչ ստաժով բանվորները արագմատիվմի ե հիմնադրութեանները ավելի մեծ տուգոս են տալիս: Բանվորական ուժի հոսուն կադրերն իրենցից ներկայաց-նում են բանվոր դասակարգի ավելի քիչ գիտելիքներ խմբակներ: Նրանց չարքերում ավելի հաճախ են պատահում սխալմաններ, ան-դամալիսասարքներ (գլխավորապես կառուցող-սեղողներին ել): Ապահովագրական գանձարկներն այնպես պիտի կառուցեն իրենց աշ-խատանքները, վոր սժանդակեն բանվորի իքնաամբացմանը ավելի ձեռ-նարկին, անցկացնեն վճռական պայքար սխալմանների լողքների՝ վոչինչ չանելով, ապահովարկները հաշվին ապրելու սիրահարների գեմ: Առողջապահական ե աշխատանքի մարմինների հետ միասին ապ-գանձարկները պիտի ձգտեն բարելավելու բանվորների աշխատանքի ե կենցաղային պայմանները, առաջին հերթին արդյունաբերութեան կա-րավոր ճյուղերի բանվորներին ե այդպիսով իջեցնեն նրանց հիմնադր-թյունները:

Միևնույն Փարբիկում, դործարանում աշխատանքի մեծ ստաժ ու-նցող, յերկար ժամկետով ամբացված բանվորին պիտի ապահովել լա-վազույն պայմաններով քան նրան, վորը «թուշում ե» դործարանից գործարան: Յեթե հիմնադրութեան դեպքում առաջինին պիտի վճարենք լրիվ աշխատավարձը, սոցիալիստական պետութեան նկատմամբ իր պարտականութեանները չգիտակցող լեսունին հիմնադրութեան վորոշ-ժամկետի ընթացքում լրիվ աշխատավարձը չենք վճարի:

Հիմնադրութեան պրոգնոզներն իջեցնելու ե յեղած բանվորական ուժն ոգտագործելու նպատակով մեկ միջոցառում ել պիտի անցկացնել: Միշտ ե ամենուրեք այս կամ այն հիմնադրութեանը կամ ինքնադամու-թյունն ստացած բանվորը չի կարող աշխատել իր մասնագիտութեամբ, բայց կարող ե ոգտագործվել նույն ձեռնարկում այլ աշխատանքի հա-

մար: Արդյո՞ք նպատակահարմար ե, վոր նման բանվորը, փառսորեն առողջ, մի քանի ուր կամ շարաթ առանց աշխատանքի մնա, յերբ ձեռնարկը բանվորական ուժի հոկայական կարիք ունի: Պարզ ե, վոր ավելի բանվորը պետք ե ոգտագործվի մի ուրիշ աշխատանքում, ուրիշ ցեխում կամ ուրիշ դադդյահի վրա:

Շատ հաճախ, ժամանակավորապես նման կարգով այլ աշխատանքի անցնելը կարող ե կապված լինել աշխատավարձի իջեցման հետ: Այդ-պիտի դեպքերում, ապահովագրական գանձարկը պիտի վճարի աշխա-տավարձի այդ տարբերութեանը մինչև վոր բանվորն առողջանա ե նո-րից անցնի իր հին աշխատանքին: Այսպիսով, մենք տեսնում ենք, վոր բոլոր միջոցառումներն ուղղված են մեկ նպատակի՝ աշխատանքի ար-տադրողականութեան բարձրացմանը յեղած բանվորական ուժի ուսուրա-նները լավագույն կերպով ոգտագործելուն ու այդպիսով սոցիալիստա-կան շինարարութեան ապահովելուն: Յեղած բանվորական ուժը մարբի-մալ չափով ոգտագործելու խնդրի կապակցութեամբ, ապահովարկներ-ը պետք ե նոր ձևով դնեն հաշմանդամների ապահովութեան խնդիր-ները: Հաշմանդամն անպատճառ այն մարդը չե, վորը վոչինչ չկարո-ղանա անել, վորն անողւտ լինի սոցիալիստական շինարարութեանը: Այդ բոլորովին այդպես չե: Նույնիսկ բուրժուական կապիտալիստական հասարակութեան վործը ցույց ե տալիս հաշմանդամներին (նույնիսկ կուլերին, վորն չունեցողներն) արտադրութեան դանադան ճյուղե-րում ոգտագործելու կատարյալ հնարավորութեանը:

Մեզանում, խորհրդային պետութեանում, հաշմանդամների մե-ծամասնութեանը նախկին բանվորներ են: Այդ նախկին բանվորները չեն կարող անտարբեր դիտողներ լինել այն պայքարին, վորը տանում ե ԽՍՀՄ բանվոր դասակարգը սոցիալիզմի կառուցման համար: 1930 թ. սեպտեմբերին, կուսակցութեան Կենտկոմի սեպտեմբերի 3-ի դի-մումից հետո, Հյուսիսային Կովկասի Շախտի շրջանում հարյուրավոր հաշմանդամներ, նախկին չախտյորներ ներկայացան լեռնագործների միութեանը ե պահանջեցին, վոր իրենց ուղարկեն ձեղքվածքները լա-ծարբի յենթարկելու համար՝ ե նրանք ուղարկվեցին չախտերը ե իրենց վոդեւրութեամբ, իրենց փորձով հանքերի աշխատանքների բարելավ-մանը քիչ ոգուտ չտվին:

Ապահովագրական գանձարկները ե առաժիկները պիտի այժմ բոլորովին այլ կերպ մոտենան այս կամ այն բանվորի հաշմանդամու-թեան խնդրին: Պիտի վոչ միայն լուծեն այն հարցը, թե ավելի բանվորն ինչ չափով ե անաշխատունակ, այլ նաե թե ինչ չափով ե աշխատունակ, ինչպես ե վորտեղ կարելի յե հաշմանդամի մնացած աշխատանքն ոգ-տագործել:

Այդ տեսակետով ել պիտի մոտենալ նաե նրան, ով արդեն հաշման-

դամ և ճանաչված: Յեվ նրանց պիտի վերադնեն ու վորոշել՝ չեն կարող
արդյո՞ք նրանք ողտադործվել մեր արդյունաբերության մեջ և յեթե
կարող են ի՞նչ աշխատանքներով:

Յեթե այդ խնդիրը լուծվում և դրական իմաստով և հաջմանդամն
ինքն ել-համաձայն և աշխատել, — պիտի ողնել նրան աշխատանք ստա-
նալ ըստ իր ուժերի:

Հաջմանդամին իր «մնացած աշխատանք»-ն ողտադործելու համար
պիտի նրան շահագրգռել և այդ տեսակետից նոր որոնքը հաջմանդամին
իրավունք և վերադասվում, բացի աշխատավարձից, ստանալ նաև նրա
համար սահմանված կենսաթոշակի վորոշ տոկոսը:

Իհարկե, համապատասխան վորակի աշխատանքի բացակայության
դեպքում, միշտ ել չի կարելի համշանդամի մնացած աշխատանքն ող-
տադործել: Նախկին սեւագործ հաջմանդամը, չի կարող ըստ իր առող-
ջության դրության ծանր աշխատանք տանել, թեթեւ աշխատանքն էլ չի
կարող ստանալ վոչ մի մասնադիտություն չունենալու հետևանքով:
Այդ պատճառով ել ապահովագրական դանձարկիցների առաջ խնդիր և
դրվում նման հաջմանդամների աշխատանքային վերապատրաստումն ու
կազմակերպումը: Հաջմանդամների աշխատանքային վերապատրաստու-
մը — պիտի մեր շինարարության մասնակիցների նոր կադրեր տա:

Հաջմանդամների ապահովությունն ել պիտի վերակառուցվի նույն
սկզբունքով — առաջի հերթին ապահովել ավելի առաջավոր և դնահա-
տելի տրոխտարական կադրերին:

Մի՞թե նորմալ պիտի համարել, յերբ շախտյորը հաջմանդամության
կենսաթոշակով ապահովվում և հաշվետարի կամ կարորկանը կպցնողի
հետ հավասար:

Մի՞թե թույլտարելի չէ, յերբ հինգ տարվա ընթացքում մեկ ու
կես տասնյակ ձեռնարկներում յեղած լետունը հաջմանդամության հե-
տեվանքով ապահովվի նույն հիմունքներով, ինչպես և անընդհատ մի-
ևնույն ձեռնարկում ըսան տարի — աշխատած բանվորը:

Մի՞թե արհմիության անդամը հաջմանդամության դեպքում կեն-
սաթոշակ ստանալու համար պիտի ներկայացնի վարձու աշխատանքի
նույն ստաժը, ինչպես և նա, վորը չի ցանկանում միության մեջ լինել:

Մեր որոնողությունը պիտի այնպես վերակառուցված լինի (և նա
այդպես ել վերակառուցված է), վորպեսզի այդ բոլոր խնդիրներն
իրենց համապատասխան պատասխանն ստանան: Մեր որոնողությունը
պիտի գլխավորապես ապահովի թե աշխատանքի ստաժի և թե կենսա-
թոշակի չափի նկատմամբ այն բանվորներին, վորոնք իրենց աշխա-
տունակությունը կորցրել են արդյունաբերության ավելի առաջավոր
հյուղերի աշխատանքներում, այն բանվորներին, վորոնք արհմիության
անդամ են, այն բանվորներին, վորոնք տվյալ ձեռնարկում յերկար ժա-
մանակ աշխատել են:

Հատկապես պիտի կանգ առնել այն միջոցառումների վրա, վորոնց
միջոցով ապահովագրական դանձարկիցները նպատակ պիտի դնեն իրենց,
կյանքում ավելի մեծ թվով կանանց արդյունաբերության մեջ ներգրա-
վելու և կանանց աշխատանքը ավելի մեծ արտադրողականության
հասցնելու համար:

1931 թիվը հանդիսանում և հնգամյակի յերրորդ տարին: Այս տար-
վա ծրագրի կատարումը դա — «ՈՍՀՄ սոցիալիստական եկոնոմիկայի
հիմքի կառուցման ապահովումն է» (Կենտկոմի և ԿՎՀ դեկտեմբերյան
պլենումի բանաձևից՝ «Ժողովրդական տնտեսության 1931 թ. պլանի
մասին»):

Մեր տնտեսության աճման տեմպերը պահանջում են 1931 թ. ար-
տադրության մեջ ներգրավել յերկու միլիոն նոր բանվորներ և ծառա-
յողներ: Այս նոր 2 միլիոնը գլխավորապես ընկնում և կանանց վրա,
վորոնք մինչև որս դեռ լրիվ չափով ներգրավված չեն արտադրության
մեջ: Մեր Խորհրդային Միությունում մոտավորապես վեց միլիոն տըն-
տեսուհիներ ունենք, — կանայք, վորոնք զբաղված են վոչ արտադրական
աշխատանքով: Այդ վեց միլիոնից, մեկ միլիոն վեց հարյուր հազար կին
պիտի ներգրավվեն ժողովրդական տնտեսության մեջ հնգամյակի յե-
րորդ տարում:

Մի՞թե կարելի չէ հուսալ, վոր կանանց ներգրավումը արտադրու-
թյան մեջ կանցնի ինքնահոսով, վոր տնտեսուհիները միանգամից
կթողնեն իրենց խոհանոցը, լվացքն ու յերեսաներին և կգնան Փարի-
կան, դործաբանն ու հիմնաբեր: Այստեղ իսկույն ծառանում և մի ուրիշ
հարց. «Իսկ այդ կանայք վո՞րտեղ պիտի թողնեն իրենց յերեսաներին,
և ո՞վ պիտի այդ կանանց տնային աշխատանքները կատարի»:

Միանգամայն հատկանալի չէ, վոր առանց լուծելու այս հասունա-
ցած խնդիրները, մենք չենք կարող ապահովել կանանց մաստայական
ներգրավումը արտադրության մեջ, իսկ արդեն ներգրավված կանայք
չեն առ անհրաժեշտ արտադրողականություն, յեթե նրանք ստիպված
լինեն զբաղվել նաև ըթացնող տնային աշխատանքով, հետեւել յերեսա-
ներին և այլն:

Պիտի ձգտել լավացնել կին — աշխատավորուհիների կենցաղային
պայմանները, և այդ գործով պիտի լրջորեն զբաղվեն ապահովագրական
դանձարկիցները:

Ապահովագրական դանձարկիցներն այժմ ել խոշոր միջոցներ են
ծախսում ծննդաբերող և կերակրող կանանց նպաստի համար և բնա-
կան և, վոր համապատասխան եֆֆեկտ չի ել տալիս: Միշտ և ամենուրեք
այդ գրամները մայրերն իր նպատակին չեն ողտադործում: Հյուսիսա-
յին Կովկասի դանձարկիցներից մեկում դեպք և պատահել, յերբ բանվո-

բը յերեխայի նպաստն ստանալով դիմում և տվել և խնդրել ավելաց-
նելու նպաստի չափը, վորովհետև տերտերի և կնոնքի վրա ավելի յե-
ծախսել: Յեվ իդուր չէ, վոր բանվորուհիներն իրենք են սուր կերպով
հարց հարուցում յերեխայի ծննդյան և սննդի նպաստը բնականի վի-
րածել: Ահա ապահովության լրացուցիչ տեսակների բնականի վերա-
ծելը մեկ կողմից և նրա համայնացնելը մյուս կողմից պիտի դադարեցնի
ապահովագրական գանձարկղներին:

Եղատի բնականի վերածելը նշանակում և մի քանի տասնյակ
ուսերու փոխարեն, վորը տրվում և աշակերտ կոչված յերեխայի ուժիտի
համար, — կինը կողող և համապատասխան կողպերատիվից ստանալ
ստանալ նորածինն համար անհրաժեշտ իրերը:

Սննդի նպաստի բնականի վերածելը նշանակում և սմառական ստա-
նալիք մի քանի ուսերու փոխարեն, վորը հայտնի յիւ չէ թէ ինչի վրա
յին ծախսվում — կնոնքը արվի կողպերատիվից համապատասխան քա-
նակութամբ մթերք, վորը պահանջվում և կերակրող մոր սննունդը
բարելավելու կամ յերեխայի լրացուցիչ սննդի համար:

Նպաստի բնականի վերածելը նշանակում և, վոր նպաստն իսկա-
պես իր նպատակին պիտի ծառայի: Նրա համայնացումն էլ մասերներն,
կաթի խոհանոցների, մանկապարտեզների, դպրոցականների սննդի
կազմակերպման միջոցով կտա բանվորուհիների կենցաղային պայման-
ների ուսել բարելավում: Բանվորուհիների (նույնիսկ բոլոր բանվորնե-
րն) նման կենցաղային պայմանների բարելավմանը պիտի նպաստի
հասուկ գումարները հատկացումը՝ բացառելով, բաղնիքների և այլ
առողջապահական հիմնարկների կառուցման համար:

Կտրելի յե չկապածել, վոր ապահովության դժուր բոլոր այդ փո-
փոխությունները կոծանդակեն աշխատանքի լավագույն կազմակերպ-
մանը և Ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերում ու ստալի հեր-
թին ավելի առաջավոր ճյուղերում, աշխատանքի արտադրողականու-
թյան բայճրացմանը:

Բ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԳԱՆՁԱՐԿՆԵՐԸ ՅԵՎ ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՀԱՆ- ԳՍՏԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ.

Բանվորի հանգստի կազմակերպումն ավելի քիչ կարևոր չէ, քան
աշխատանքի — կազմակերպումը: Յեթե աշխատանքի արտադրողակա-
նության բարձրացումն անկարելի յե առանց աշխատանքի կանոնավոր
կազմակերպման արտադրության մեջ, — նույնչափ անկարելի յե աշ-
խատանքի արտադրողականության ծրագրային բարձրացումն առանց
հանգստի ժամանակի կանոնավոր ողտադործման: Յուրաքանչյուրին
լավ հայտնի յե, վոր մարդու որդանիզմը վորոշ ժամանակ և պահան-
ջում աշխատանքի ընթացքում կորցրած ուժը վերականգնելու համար:

Եւ այդ ամենքն էլ ամենեին չգիտեն՝ թե ինչ պիտի անել, վորպեսզի ա-
մենաարագ կերպով վերականգնի այդ կորցրած ուժը:

Քաղաքացիական պատերազմը վերջանալուց հետո ապահովագրա-
կան գանձարկղները հսկայական աշխատանքներ սկսեցին աշխատավո-
րության կոլեկտիվ հանգստի կազմակերպման համար:

Յուրաքանչյուր տարի հարյուր հազարավոր բանվորներ են անց-
նում հատուկ հիմնարկներ — հանգստյան տներ Ֆիջոցով: Այդ հիմնարկ-
ները նպատակն և հնարավորություն տալ բանվորին իր ամեն տարվա
աշխատանքային արձակուրդն — անցկացնել լավագույն պայմաններում:
Այդ հանգստյան տները, բանվորին առողջապահական հմուտություն-
ներ տալով, — հանդիսանում են լավագույն ազդեցություններ նոր կուլտու-
րական կենցաղի կազմակերպման համար, սովորեցնում են բանվորին
թե ինչպես պիտի հանգստանալ:

Հանգստի կազմակերպման այս աշխատանքը հետ միաժամանակ
ապահովագրական գանձարկղներն ամեն տարի տասնյակ հազարավոր
բանվորներ են ուղարկում — հասուկ կուրորտային բուժման, մի բու-
ժում, վորից առաջ կարող է ինչ ողտվել միայն բուժօւսաներն ու կալ-
վածատերերը:

Բանվոր դասակարգի աճումը, նրա տնտեսական ու կուլտուրական
մակարդակի աճումը ստիպողական կերպով պահանջում են այն հիմ-
նարկների հետագա լայնացումը, վորոնք կազմակերպում են բանվորի
հանգիստը: Դրանից ավելին, արդեն ժամանակն և և պիտի սովորել
բանվոր — գաղափարը դանազան խմբակներին տարբեր Փերպով սպա-
սարկել:

Յեվ իսկապես, — մի թե հասակավոր կազմային բանվորը հանգստից
պահանջում և նույնը, ինչ վոր յերիտասարդ կոմսոմոլիստը, մի թե 3-4
տարեկան յերեխա ունեցող բանվորուհին կարող է ինչպես հարկավոր և
հանգստանալ, յեթե նա ստիպված լինի հանգստյան տուն դնալու ժա-
մանակ յերեխային թողնել հարեանուհու կամ իր 11-12 տարեկան
աղջկա մոտ:

Ապահովագրական գանձարկղները, պիտի լուծեն այս բոլոր խնդիր-
ները: Պիտի յերիտասարդներին հանգստի ուրիշ ձևեր տալ, յերիտա-
սարդներին ուղարկել այնտեղ, ուր նա կարողանա ողտալետ կերպով
հայտնաբերել իր ունեցած յեռանդի մնացորդը: Պիտի յերիտասարդու-
թյանը բաժանել և շխտուկ նրան միեւնույն կորպուսում հասակա-
վոր բանվորներին հետ, վորովհետև, բացի փոխադարձ մեկ-մեկու զայ-
րացնելուց, վոչինչ չի դուրս դա. յերիտասարդը չի կարող չաղմկել,
իսկ հասակավոր բանվորը հանգստություն և փնտրում: Պիտի դոյու-
թյուն ունեցող — հանգստյան տները թողնել զլիսավորապես հասակավոր
բանվորների համար, իսկ յերիտասարդներին փոխադրել բոլորովին

ուրիշ ռեժիմի: Պիտի յերիտասարդութեան համար հանգստի բոլորովին ալ ձևեր ստեղծել: Լազեր, Էքսիուրսիա, Դադմականացման արշավանքներ: Հանգստի այդ ձևերով յերիտասարդութեանը կարող և հազարաւոր և միաժամանակ ձեռք բերել վորոշ զինվորական հմտութիւն, վորը պակաս կարեւոր նշանակութիւն չունի պաշտպանութեան նպատակներէ համար:

Հանգստի նման կադմակերպման ունեցած փորձն արդեն ցույց և տվել, վոր յերիտասարդութեանը հիացմունքով և դիմաւորում տուրիցմը, լազերային-արշավանքային կյանքը և պիտի այդ փորձն ամենուրեք լայնացնել:

Նույնքան լրջորեն պիտի ձեռնարկել նաև բանվորութիւն-մայրերի խկական սպասարկման աշխատանքները: Վերջինները պիտի հնարավորութեան ունենան իրենց յերեխաներին հանձնել հենց նույն հանգստեան տանը՝ յերեխաների համար կադմակերպված հատուկ մանկական բաժանմունքին, վորտեղ յերեխաներն ապահովվում են համապատասխան սնունդով, խնամքով և հսկողութեամբ:

Այն ժամանակ մեղ մոտ չի լինի այնպիսի դրութիւն, վոր բանվորութեան, հույս ունենալով, վոր յերեխային հանգստեան տուն դնալու ժամանակ մի վորեկից տեղ կտեղավորել, ստանում և հանգստեան տան տոմար, բայց վերջին քաղցին հրաժարվում և տոմարից, վորովհետև նրան չի հաջողվում յերեխային տեղավորել:

Սակայն խնդիրը միայն դրանում չի կայանում: Պիտի ձգտել մեր տրամադրութեան տակ յեղած տեղերի քանակը կանոնավոր ուղղործել:

Հանգստեան տների և սանատորիաների տեղերի բաշխումը պիտի յենթարկել նույն հիմնական սկզբունքին, ինչ վոր ապահովագրական գանձարկիլի ամբողջ աշխատանքը:

Այդ բաշխումը պիտի նպաստի սոցիալիստական շինարարութեան բարգաւաճմանը և աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացմանը:

Լոգըները, գոփոզները, պրոգուլչիկները, լետունները տեղ չպիտի ունենան մեր սոցիալիստական կայեկտիվ հանգստեան տանը, ինչպես և տեղ չպիտի ունենան մեր սոցիալիստական արտադրութեան մեջ:

Հարվածայինները, արտադրութեան առաջավորները, պիտի լցնեն մեր պրոփիլակտիկ-հիմնարկները:

Յուրաքանչյուր ձեռնարկ, յուրաքանչյուր բանվորական կոլեկտիվ պիտի լավ խմանա «վորքան լավ կատարվի այդ ձեռնարկում արտփին-պլանը, այնչափ չատ քանակութեամբ տեղեր կհատկացվի այդ կոլեկտիվին հանգստեան տներում և սանատորիաներում»: Յեւ միանգամայն պարզ և, վոր հատկացված տեղերի տոկոսը առաջավոր արդյունաբերա-

կան ճյուղերի համար (ածուխ, մետաղ, մեքենայինարարութիւն) ավելի բարձր կլինի, քան տնտեսութեան մյուս ճյուղերի համար: Միանգամայն պարզ և, վոր հանգստեան տներ ուղարկելու ժամանակ խստորեն պիտի պահպանել դատարկութիւնը զիծը: Հանգստեան տներ և սանատորիաներ ուղարկվողները ընդհանուր թվի 90%-ը պիտի լինեն քանութեան: Ժողովրդական տնտեսութեան բոլոր ճյուղերում արտադրողականութեան բարձրացման այդ նույն հիմնական խնդրից, ապահովագրական գանձարկիլների համար բղխում են ևս յերկու խնդիր:

1. Բոլոր պրոփիլակտիկ հիմնարկները (սանատորիաներ, հանգստեան տներ) աշխատանքի փոխադրել ամբողջ տարվա ընթացքում և 2) կոլեկտիվ հանգիստ կադմակերպել վոր միայն նրանց համար, ովքեր ուղևորվում են իրենց ամեն տարվա հերթական արձակուրդով, այլ և նրանց հա-հար, ովքեր ուղևորվում են իրենց հանգստի որը 5-րդ որվա հանգիստ կադմակերպել:

Բնութիւն և հայտնի չէ, թե ինչ խոշոր վնասներ են հասցնում արտադրութեանը ամառային մասնաշաղկուն արձակուրդները՝ և վորինչ և վոր վոր ել յերբեք չի ազդեցուցել, վոր ամառը կտրելի չէ ավելի լավ հանգստանալ քան ձմեռը: Կառավարական մարմինները սահմանել են, վոր արձակուրդները պիտի տրվեն ամբողջ տարվա ընթացքում: Այդպես ել ամբողջ տարին պիտի աշխատեն և հանգստեան տները:

Ունեցած փորձն ապացուցել և, վոր ձմեռվա հանգիստը վատ արդյունքներ չի տալիս, քան ամառվանը, վոր վոտնասահակով դրոսներ և ճյուղագիլի խաղալը վոր պակաս բաղականութիւն և պատհասում, քան լուսնալը: Հանգստացողներն ավելացնում են իրենց քաշը, լավացնում են իրենց անողջութիւնը ձմեռվա հանգստին վոր պակաս չափով, քան ամառվա հանգստին:

Ապահովագրական գանձարկիլները պիտի կարծ թամանակամիջոցում իրենց հանգստեան տներն ու սանատորիաներն անցկացնեն անընդհատ աշխատանքի: Արձակուրդների համաչափ բաշխումը լուծարելի չէ յենթարկում ամառվա ձեղքվածքները, վորը գլխավորապես բղխում են արձակուրդային արամադրութիւններից: Անընդհատ հնգորդա շաբաթի անցները հրամայական պահանջ և դնում մեր առաջ՝ բանվորի համար ստեղծել կուլուրական հանգիստ իրեն հանգստի որը:

Ո՞ւմ չի ծանոթ ամեն մի քաղաքի ու արդյունաբերական կենտրոնի շրջագայելի պատկերը ամառային որերին, իսկ սպիտակ տարիներին նամանավանդ տոն որերին: Թառամած խոտերի վրա, ամենուրեք, ուր թեկուզ մի փոքրիկ շվաքի հետք և յերեւում, իսկ յերբեմն նույնիսկ արեւմայրոցի տակ, նստած և պառկած են մարդկանց բազմաթիվ խումբակներ-հասակավորներ, անչափահաններ, յերեխաներ: Այստեղ բան-

վորներն են իրենց բնատանիքների, կանանց ու յերեխաների հետ, այն-
տեղ էլ յերիտաապաղ տղաների կամ աղջիկների խմբակներն են: Սոստի
վրա նախաճաշիկ, իսկ հաճախ եւ խմիչքն է դարձված: Մի շարք խոմ-
բակներում դեռ ցածր դուռնից եւ անդի ունենում, իսկ ալատեղ-այնտեղ
էլ արդեն տուր դմբոցն է սկսվել, լսվում է կանացի ճչոցը, խայտա-
ռակ հայհոյանքը, միլիցիոների շվիտը:

Նման «հանգստի» անցնել կուրեկտիվ կուլտուրական հանգստին
ահա թե ինչ են պահանջում առաջադր բանվորները և ապահովագրա-
կան գանձարկիները պարտավոր են սկսել ստեղծելու հանգստի նման
կուլտուրական վայրեր և վոչ միայն ամառվա, այլ նաև ձմեռվա հա-
մար:

Հանգստի հինգերորդ որվա այդ վայրերը պիտի կառուցվեն յերկու
տիպի.—մեկը (սկզբում այդպիսիները կկազմեն մեծամասնութունը)
կառուցվելիս պիտի հաշվի առնել, վոր բանվորն ինքը կամ բանվորն իր
բնատանիքի հետ միա միմիայն ցերեկը, իսկ մյուսներն արդեն հնարավո-
րութուն կտան բանվորին իր հանգստի որվա նախորդակին յերեկոյան
գալ և մնալ մինչև աշխատանքի դնալը:

Պարզ է, վոր այդ վայրերում հանգստի համար պիտի ապահովել
համապատասխան շրջապատ ու պայմաններ: Նավակներ, լողարան,
սպորտի հրապարակներ—ամառը, ոտնասահակներ, ձեռնասահակ և
կառուցավոր ձյան ջուլիներ ձմեռը, պարզ է նույնպես, վոր այդ վայ-
րում պիտի լինեն թերթեր, շաբաթաթերթեր ու ամսաթերթեր, խա-
զեր, վոր բանվորը կարողանա առանց տխրելու անցկացնի իր հան-
գիստը և միաժամանակ ստանա վորոշ քաղաքական դաստիարակու-
թյուն: Մոսկվայի և Լենինգրադի արհմիութենական կազմակերպու-
թյուններն ու ապահովագրական գանձարկիներն արդեն վորոշ փորձ
ունեն հանգստի նման վայրեր կազմակերպելու մեջ: Առավոտվանից
բանվորն իր կնոջ և յերեխաների հետ միասին գալիս է այդ վայրը, և
յեթե նա ցանկանում է լրել ու խաղաղ հանգստանալ, յերեխաներին
հանձնում է աղետեղ կազմակերպված մանկական հրապարակը:

Ի՞նչ է իրենից ներկայացնում հանգստի նման անկյունը: Ահա ման-
կական հրապարակներ.—տանիյակ յերեխաներ մեծ յեռանդով ինչ վոր
բան են շինում, մյուսները բժշկի հսկողությամբ արևի վաննաներ են
ընդունում, մնացածն էլ ինչ վոր աղմկալի խաղ են ձեռնարկել, տա-
րածելով իրենց սքանչելի աղաղակները արեգակի ճառագայթների
սփռած հրապարակում: Սաղացողներին հսկում է դաստիարակչուհին:
Յերեխաները վոչ միայն խաղում, այլև աշխատանքային հմտություն են
ձեռք բերում, նրանք սովորում են կուրեկտիվ աշխատանքին: Ահա սպոր-
տի հրապարակը.—առաջին կեսում գիլիկն (դիսկ) են ձգում, իսկ մյուս
մասում—վերեկ են ցատկում: Ահա և 45 տարեկան բանվորը փայտը

ձեռքին—նա ամբողջովին լարված դուրսյան մեջ է, նա խաղում է դա-
նադան խաղեր և այդ բոլորին նա ամբողջովին կենտրոնացած է իր խա-
ղերով:

Այստեղ զվարճության և կուրեկտիվ հանգստի թափափուրությունն է:
Ապահովագրական և արհմիութենական կազմակերպությունները պիտի
նման անկյուններ—ստեղծեն յուրաքանչյուր արդյունաբերական կենտ-
րոնում:

Գ. ԱՊԱՐԱՍԻ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՅՈՒՄԸ ՅԵՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԶԵՎԵՐԸ

Վերևում արդեն նշեցինք ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ խոսքերը կուսակցության
16-րդ համագումարին՝ բոլոր մասնաթղթի կազմակերպությունների
վերականգնման անհրաժեշտության մասին: Այժմ մենք պիտի ավելի
մանրամասնորեն վերանայնք՝ ինչո՞ւ և ի՞նչպես պիտի վերականգնեն
ապահովագրական գանձարկիներն իրենց աշխատանքները, աշխատանքի
ի՞նչպիսի նոր ձևեր ու մեթոդները պիտի կիրառեն՝ ապահովագրական
գանձարկիները ներկայումս:

Ինչո՞ւ յուրաքանչյուր կազմակերպության խնդիրները փոփոխու-
թյունն իր հետևից բղխեցնում է նաև աշխատանքի ձևերի փոփոխու-
թյունը:

Այդ հարցին կապատասխանենք ընկ. Կադանովին խոսքերով. «Յոլ-
նակով առած՝ այնպես, ինչպես դուրսացին իր դուրսը հարմարեցնում
է այն հողին, վորը նա պիտի վարի, այնպես, ինչպես բանվորը հարմա-
րեցնում է իր դադահը և դնում նոր դործիք այլ վորակի, այլ պող-
պատից ու տորության՝ համապատասխան այն խնդրի, վորը նրա առաջ
դրված է, համապատասխան այն մեատղի, վորը նա պիտի մշակի,—
այնպես էլ մենք մեր պետական մեքնայի մեջ փոփոխում ենք դործիքը,
աշխատանքի ձևերը՝ համապատասխան այն խնդիրների, վորը դրված է
մեր առաջ» («Պրավդա» № 55, 1931 թ. փետրվարի 25-ից): Չի կարելի
լուծել նոր խնդիրները հին դործիքներով, իսկ մեր ապահովագրական
ապարատներն ու նրանց աշխատանքի ձևերը ներկա դեպքում իրենցից
ներկայացնում են այդ դործիքները:

Այդ ապահովագրական ապարատները պիտի վերականգնվեն և բան-
վորականացվեն: Այդ ապարատներից պիտի դուրս չպրտվեն աջ սպոր-
տունխատական—տարբեր, բոլոր նրանք, ովքեր չեն հասկանում նոր
խնդիրները և բացարձակ կամ մեծ մասամբ դադանի ընդիմադրություն
են ցույց տալիս նրանց իրադրոժմանը:

Ապահովագրական գանձարկիների ապարատներում այնպիսի ողոր-
տունխատներ կան, վորոնք սոցալահովագրության վերականգնումը —
յերեկը դեպի արտադրություն նայում են ինչպես սոցալահովագրու-
թյան լուծարքը:

Ծածուկ այսպիսի խոսակցութիւններ են տեղի ունենում:

«Ինչո՞ւ յէ այս այսպէս» — ապահովագրութեանը վրէժառու պայմաններում, իսկ մյուսներին վատթար դրութեան մեջ են դնում, չէ վոր ապահովագրական մուծանքները բոլորի համար էլ միատեսակ եւ վճարվում»:

Ահա այս «ապահովագրութեանը» բառի մէջն եւ արտահայտվում է իսկական ուղղորդման տեսակետը անդամակալութեան ելութիւնը: Նրանք չեն հասկանում, վոր չի կարելի բոլորի հետ եւ միակերպ վարվել վորպէս «Ապահովագրութեանը»: Նրանք ըստ ելութեան մենչելիկյան տեսակետների են արտահայտում սոցիալական ապահովագրութեան մասին: Մենչելիկները սոցիալական ապահովագրութեան ընդունում էին վորպէս բանվորների ապահովութեան մի ձև միայն: Բայց — պրելյուարական խրհրդային պետութեան պայմաններում, մեր վողջ տնտեսութեան վերակառուցման պայմաններում առաջի հերթին ծառայում են սոցապահովագրութեան, արտագրական խնդիրները, իսկ այդ արտագրական խնդիրները ապահովութեան խնդիրներին չեն հակադրվում, այլ սեղծորեն կապվում են նրա հետ:

Այս աջ ուղղորդման տրամադրութիւններին համապատասխան կերպով վորոշ տեղեր, թեև ավելի սակավ, եւ այլ կարգի տրամադրութիւններ են յերևան դալիս: Ապահովագրական աշխատավորներին վրէժառու «ձախ» թեքումներ են թույլ տալիս, խոսակցութիւններ են վարում այն մասին, վոր սոցիալական ապահովագրութիւնը հնացել է, վոր կարելի չէ հարց դնել նրա լուծարել մասին եւ այլն:

Այդ վնասակար խոսակցութիւններին պետք է իր հերթին վճարական հակահարված տալ:

Ապահովագրական աշխատանքների ճիշտ դժի լավագույն յերաշխիքը, ապահովագրական ապարատից դուրսուցնելու եւ բյուրոկրատական տարրերի արագ վտարման լավագույն յերաշխիքը — կլինի ապահովագրական կազմակերպութիւնները բանվորական հասարակայնութեան մոտեցնելը, ամենուրեւ հակողութիւնն այդ հասարակայնութեան, առաջի հերթին արհմիութիւններին հակողութիւնն ապահովագրական գանձարկներին վողջ աշխատանքների վրա, նոր ուղղորդման տարրերի առաջընթացը ապահովագրական ապարատում:

ԽՍՀՄ պրոֆշարման վերադաս դեկտեմբ մարմինը — ՀԱՄԿԽ-ի հրդ պլենումը — վորոշում է հանել անմիջականորեն խոշոր ձեռնարկներում ապահովագրական վճարման կայաններ կազմակերպելու մասին: Այդ ապահովագրական կայանները պետք է աշխատեն համապատասխան գործարանային կոմիտեի անմիջական ղեկավարութեամբ:

Աշխատանքներն ապահովագրական պատգամավորների հետ, վորը մինչև հիմա չափազանց թույլ է տարված, անկասկած համապատասխան

թափ եւ ստանում, վորովհետև ապահովագրական կայանն ապահովագրական պատգամավորների հետ միասին ինքն անմիջականորեն պիտի նշանակի կենսաթոշակ եւ նպաստ տվյալ ձեռնարկի բանվորներին:

Հասարակական կազմակերպութեան իրավունքների այդ ավելացումը, զգալի չափով կբարձրացնի ապահովագրական պատգամավորի հեղինակութիւնը ձեռնարկում, իսկ մյուս կողմից էլ կհանդիսանա բանվորների կողմից կենսաթոշակ եւ նպաստ ստանալու ղեկընձ բյուրոկրատիզմից եւ ձգձգումներից բուժվելու լավագույն միջոցը, իսկ բյուրոկրատիզմն ու ձգձգումը ցավոք սրտի բուն են դրել ապահովագրական ապարատում:

Աշխատանքի ծանրութեան կենտրոնի նման փոխադրումը ձեռնարկութեան, կմտնեցնի սոցիալական ապահովագրութեան գործին նաեւ պրոֆկազմակերպութիւններին, վորոնք վերջին տարիները շատ ու շատ խուլացրել են իրենց ուղղորդութիւնը սոցիալական ապահովագրութեան խնդիրներին:

Մի՞թե ցավալի չէ այն փաստը, յերբ խոշոր գործարանի ցեխային կոմիտեներից մեկի նախագահը հայտարարում է.

«Մենք չենք վարում սոցապահովագրութիւնը, հետևապէս նրա մասին վոչինչ չգիտենք»:

Մի՞թե շատ պրոֆկազմակերպութիւնների աշխատանքների ծրագրերի մեջ, առանձնապէս ստորին պրոֆկազմակերպութիւնների, — կարելի չէ պատահել սոցիալական ապահովագրութեան աշխատանքների վերաբերյալ թեկուզ մեկ կետ:

ՀԱՄԿԽ-ի հրդ պլենումը վճարականապէս պահանջել է բոլոր պրոֆկազմակերպութիւններից եւ պրոֆմիութեան կողմից վողջ մասնաձեւից ալտիլ մասնակցութիւն ցույց տալ սոցիալական ապահովագրութեան վերակառուցման գործին եւ վողջ աշխատանքների բարելավմանը:

Սոցապահովագրութիւնը բանվորական մասնաձեւի մոտեցնելու եւ պրոֆմիութեան կողմից մասնակցութիւնը սոցապահովագրութեան աշխատանքներին եւ ավելի ուժեղացնելու նպատակով էլ պլենումն առաջարկեց կազմակերպել հատուկ ապահովագրական գանձարկներ ըստ առանձին արդյունաբերական ճյուղերի (ածուխ, մետաղագործութիւն, լեռնահանքային արդյունաբերութիւն):

Այդ մասնաճյուղային գանձարկներն արդեն կազմակերպված են, ըստ վորի յուրաքանչյուր ստորին մասնաճյուղային գանձարկը անմիջականորեն պիտի յենթարկվի կենտրոնական մասնաճյուղային գանձարկին Մոսկվայում:

Այսպիսով մենք տեսնում ենք, վոր այս ամբողջ վերակառուցումն աղատում է չլճանային, քաղաքային եւ յերկրային գանձարկների ապարատներին ավելորդ ֆունկցիաներից:

1008
34884

Ամեն տեսակի վճարումներ հանձնվում են. ժամանակավոր անաշխատունակության նպատակներն անմիջականորեն ձեռնարկներին, կենսաթոշակ—վաճառքներն կամ կնախդրական—գրամարկդին, ծննդյանն ու անդամագրամը— մայրությանն ու մանկության մարմիններին ու կոտակայացիային և այլն:

Բանվորը, բանվորուհին, թոշակառուին աղատվում են ավելորդ գնալ— գալուց, իսկ ապահովագրական դանձարկը անմիջականորեն հերթերով ձեռնարկեց— վերածվում է մի կազմակերպության, վորն ակումբներ, կարմիր անկյուններ, հասուկ խմբակներ, ռադիոյի, մամուլի և այլն նման ձեռնարկումների միջոցով լայնորեն տարածում է ապահովագրական լուսավորությունն ու պրոպագանդան, մի կազմակերպության, վորն ապահովագրական պատգամավորների միջոցով սերտորեն կապվում է բանվորական մասսայի և ձեռնարկի հետ:

Ապահովագրական դանձարկը նոր սոցիալիստական կենցաղի կազմակերպչն է դառնում, աշխատանքի արտադրողականության արագ աճմանն ուսանող միջոցառումների կազմակերպիչը:

Ապահովագրիկի սերտ կապը արտադրության և բանվորական հասարակայնության հետ, այդ բանվորական հասարակայնության և առաջի հերթին ապահովագրական պատգամավորների մասնակցությունն ապահովագրական աշխատանքներին կապահովի հաջող սրբաբերը՝ ապահովագրական միջոցները սխալ ոգտագործելու դեմ: Սիմուլյանտը, պրոպալանդիստը, բյուրեղներն ստանալու համար «մասնագետը» իսկույն կնկնի իր ընկերական բանվորական հսկողության տակ, իսկույն կմերկացվի և անմիջական կդարձվի հենց իր ընկերների կողմից:

Բանվորականացված և բյուրեղատներով ու վարակիտներով զուլված ապահովագրական դանձարկը պիտի լայնորեն կիրառի իր սեփական աշխատանքներում սոցմրցման ու հարվածախության մեթոդները:

Ապահովագրական դանձարկը աշխատանքի մարմինների հետ միասին պիտի կազմակերպի մեկ ցեխը մյուս ցեխի հետ, խմբակը խմբակի հետ՝ աշխատանքի լավագույն պայմաններ ստեղծելու, խնայողամտության և հիմնադրությունների նվազագույն թվի համար:

Սրա մեջն է սոցապահովագրության վերակառուցման ելույթները և դրան պրոֆ. կազմակերպությունների և լայն բանվորական մասսաների հետ միասին պիտի ձգտի ապահովագրական դանձարկի յուրաքանչյուր կոմիտե:

Դ. ՄԵՐ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐՈՒՆՏԱՐԻԱՏԸ

Նորհրդային Միությանը պատերով բաժանված Հե իրեն չընկալաող բուրժուական կապիտալիստական պետություններից: Բուրժուազիան նրա «սցիալիստական» պոչերն առամների կրճատումով և կատաղի վախկալությամբ հետևում են մեր շինարարությանը և ամեն տեսակի միջոցների յեն դիմում, վորպեսզի տապալեն այդ շինարարությունը: Սիրով և մեծ հույսով նայում է մեր շինարարությանը վողջյերի բանվոր դասակարգը:

Բուրժուազիան և սոցիալ— ֆաշիստները մամուլի, ռադիոյի, կինոյի և այլ նման միջոցներով վայրենի կեղծիքներ են տարածում բանվոր դասակարգի և խՍՀՄ դրություն մասին:

Ցեղ մեր սոցիալական ապահովագրության վերակառուցումն իհարկե ոգտագործել են սոցիալ— ֆաշիստ սրիկաները բամբասանքների և թունավորման նոր ալիքների համար, «սոցիալական ապահովագրության լուծարել» հեքյաթների համար, «գործադրկության ապահովագրության» վոչնչացման մասին և այլն և այլն:

Այդ պատճառով էլ ոգտավիտ կլինի, յեթե յուրաքանչյուր բանվոր, յուրաքանչյուր բանվորուհի փորձի համեմատություն անցկացնելու թե ինչպես է դրված սոցիալական ապահովագրության գործը նրանց մոտ և մեզ մոտ:

Մենք սկսենք գործադրկությունից, վորովհետե բոլորից չաա սոցիալ ֆաշիստների մամուլն այն մասին և ագուկ բարձրացրել, վոր խՍՀՄ—ում գործադրկության ապահովագրումը վերացված է: Այս խաղապես մեղ մոտ գործադրկության ապահովագրումը վերացված է և վե՛վում մենք վոչ մի խոսք չառացինը այդ մասին, բայց մեղ մոտ լուծարել յե յենթարկված գործադրկության ապահովագրումը, վորովհետե լուծարվի յե յենթարկված ինքը գործադրկությունը:

Իսկ նրանց մոտ ներկայումս համաշխարհային կապիտալիզմն ապրում է չտեսնված տնտեսական կրիզիս: Գործադրկությունը միշտ էլ յեղել է կապիտալիզմի անդամաճան ուղեկիցը, բայց այս կրիզիսի ժամանակ նա հակառակ չափերի յե հասել: Վողջ կապիտալիստական աշխարհում այժմ հաշվում են 35 միլիոն գործազուրկ: Իսկ ինչպես է այդ տասնյակ միլիոն գործազուրկների ապահովումը:

Նոսք տանը իրենց բուրժուազիայի ներկայացուցիչներին. «Սովորաաաջ և բերում բանվորների մեջ ինքնաապամությունների համաճարակ, ուժեղանում է հանցագործությունը սեփականության դեմ և զարգանում պոռնկությունը, նույն թվում նաե յերեխաների մեջ»: «Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում յուրաքանչյուր որ սովից մեռնում են հազար բանվորներից վոչ պակաս»:

Միացյալ Նահանգները պրեզիդենտը հրաժարվել է հաստատել դործադրկության ոգնության համար հատկացումները, վերստին դա «սոցիալիստական միջոց է»։ Լեհաստանի քաղաքներից մեկում (Պերմի-լում) աշխատանքի բորսայի վարչին իր մոտ յեկող դործադրկներին հետևյալն է ասել. «Խնձ մոտ դրամարկում դրամ չկա։ Յես կարող եմ առաջարկել Ձեզ միայն մի չնչին դրամար պարանի համար, վոր խեղդ-վեք»։ Մի գերմանացի քաղաքական դործիչ ամբողջ պարզ է ասել. «պետք է վոր 20 միլիոն գերմանացիներ սատկեն, վորովհետև պետութիւնը ուժ չունի նրանց կերակրելու»։

Գերմանիայի, Անգլիայի, Միացյալ Նահանգները և ուրիշ յերկրները բուրժուական թերթերը լինեն են տեղեկութիւններով՝ սովի պատճա-ռով ինքնասպանութիւններին և անհելի չքավորության մասին։ Յեւ բուրժուական կառավարութիւնները «յեռանդուն կերպով պայքարում են» անթափանցելի չքավորության հետ։ Գերմանական կառավարու-թիւնը 1931 թ. դործադրկության համար հատկացումները կրճատել է 575 միլիոն մարկայով (մոտավորապես 285 միլիոն ուլրի)։ Գերմա-նիայում սոցիալական ապահովագրության բոլոր անասկներով հատկա-ցումներն ընդամենը պակասեցված են 1500 միլիոն մարկով¹⁾։

Գործադրկության վերջը չի յերեւում։ Ընդհակառակը Գերմանիա-յում, Անգլիայում, Միացյալ Նահանգներում և մյուս յերկրներում, ա-մեն մի յերկու շաբաթ ավելանում են հազարավոր դործադրկներ։

Յուրաքանչյուր բանվոր, յուրաքանչյուր բանվորուհի մեզ մոտ և Արտասահմանում պիտի հշտեն այս յերկու թվանշանը։

Գերմանիայում 1931 թ. յուրաքանչյուր քաղքե հանդես են գալիս 2.8 նոյ գործազուրկ, իսկ ԽՍՀՄ-ում 1931 թ. յուրաքանչյուր քաղքե արտադրութիւն մեջ են ներգրավում 3.8 մարդ։

Բայց չնայած դործադրկության այս անհավատալի աճմանը, Միաց-յալ Նահանգները— աշխարհիս ամենահարուստ յերկրը, բուրժուազիան հրաժարվում է դործադրկության սոցիալական ապահովագրումն անց-կացնել, — վորովհետև այդ «սոցիալիստական միջոց է»։

Այդպես է դրված դործադրկության դործը նրանց մոտ և այդպես է մեզ մոտ։ Այժմ տեսնենք սոցիալական ապահովագրութիւն մյուս հյուրերը։ Տեսնենք ինչպես է ապահովվում բանվորը կապիտալիստական յերկրներում հիվանդութիւնի դեպքում։ Ելի վերցնենք Միացյալ Նա-հանգները— ամենահարուստ, ամենահզոր կապիտալիստական յերկր-

Ծանոթ. ¹⁾ Այս թվանշաններն զազիւրեն հնացել են։ Վերջին ա-միսներին Բրյունիսիցի կառավարութիւնը սոցիալ Փաշիստների լիա-կատար ոժանդակութիւնով թուլանել է Գերմանիայի աշխատավորու-թյանը նորից հարյուրավոր միլիոն մարկաներ կտրելով խոշոր գումար-ներ սոցիալական ապահովագրութիւնից։

րը— և կիսմանք, վոր այդ յերկրում բանվորին «տրված է յրիվ աղա-տութիւն»... հիվանդանալ իր հաշվին և բժշկվել նույնպես իր հաշվին։

Խոսքը տանք իրենց՝ բանվորներինկամ ամբողջ ճիշտ նրանց կանանց։

«Մենք տան համար յերկու տարի առաջ ենք սկսել վճարել... բայց այստեղ նա մինչև մի քանի ուր ձեռքը կոտրեց։ Յես արդեն վոչ մի բանի մասին չեյի կարող մտածել»... Ամուսինը հիվանդ է, իսկ կի-նըն առում է. «Մենք չգիտենք վորտեղից վերցնենք բնակարանային վարձը»։

Մենք ամուսի ել չունենք»։

Այս բառերը վերցված են ամերիկական բուրժուական հեղինակնե-րից մեկի գրքից։ Այդ գրքում էլի շատ նման որինակներ կան, վորոնք ցույց են տալիս, վոր բանվորի հիվանդութիւնը կամ ինքնադամու-թիւնը մի դարհուրելի չարիք է բանվորի և նրա ընտանիքի համար։

Վերցնենք Գերմանիան։ Այնտեղ կա սոցիալական ապահովագրու-թիւն հիվանդութիւնի դեպքում, բայց նրա չափերը չափազանց սահմա-նափակ են, իսկ 1931 թվին էլ անց է կացրված նպատակների նոր սարսա-փելի կրճատումներ, նոր սահմանափակումներ։

Իսկ մեզ մոտ։ Արժե միայն համեմատել մեր բանվորի դրութիւնը յերթ նա հիվանդանում է։ Մի՞թե մեր բանվորի և նրա ընտանիքի հա-մար անհուսալիութիւն դրութիւն գոյութիւն ունի, յերթ նա հիվան-դանում է... վոչ, — մեր բանվորը գիտե, վոր նրան, յի՞թե նա սոցիա-լիստական շինարարութիւն բարեխիղճ մասնակից է, — ապահովվում է լրիվ աշխատավարձը, բոլոր պայմաններում էլ ապահովված է բժշկու-թիւնը և բժշկութիւնն էլ ձրի յե։

Մեր բանվորը գիտե, վոր այն բոլորը, ինչ վոր կա պրոլետարական պետութիւն— արամագրութիւն տակ պիտի հատկացվի նրան—բանվո-րին և վոչ թե պնակալեզ շահագործողներին։

Վերցնենք վերջնականապես աշխատունակութիւնը կորցրած, հաշ-մացած բանվորի դրութիւնը։

Նրանց մոտ և առաջին հերթին Միացյալ Նահանգներում ծերունի բանվորին անգթաբար դուրս են չարտում։

Իսկ ինչն է այնտեղ «ծերութիւն» համարվում։ Ահա արհեստանոց-ների և դործարանների դեկավարների հայտարարութիւնը՝ տպագրված ամերիկական հեղինակների նույն գրքում։

«Յես կարծում եմ, վոր այժմ քիչ հնարավորութիւններ կան, ծեր բանվորների համար արդյունաբերութիւնում մեղա...»

Սովորաբար նկատվում է, վոր մարդ 50 տարուն հասած հեռանում է արտադրութիւնից»։

«Մեր բանվորների միայն 25 % -ն է 40 տարուց հետո աշխատում։

Հայրածանքն ու մասնագիտացումը պահանջում են յերկտառարդ մարդկանց, Հայրած մեղ մոտ սահմանված հասակի գոյութիւնն էլ չունի»:

«Արտադրութեան համար 40-45 տարին սահմանված հասակ է, վարձակալն աշխատանքի մեջ հարկավոր է շատ արագակամութիւն: Քառասուն վեց տարուց բարձր հասակ ունեցող մարդկանց վարձում են միայն վերական մաքրողներ և սփանդակ աշխատանքների համար»:

Ի՞նչ են անում այդ միլիոնավոր մարդկանց հետ, վարձը «ծերութեան» կամ հիվանդութեան հետևանքով կորցնում են աշխատունակութեանը: Վոչինչ: Նրանց կատարելապէս ազատութիւնն է տրված... մեռնել սովից: Բայց Գերմանիայում կա հաշմութեան մի չնչին ասպնոսիզմում և անա բուրժուազիան «սոցիալիստներին» կատարելապէս ռեպրեսիւցիայի տալիս է ինչ անում է, վարդապետ էլ ավելի սահմանափակել հաշմանդամներին այդ չնչին ասպնոսիզմը:

1931 թվին այդ հոգիվածով հատկացումներն էլի յին պակասեցված տասնյակ միլիոն մարդկանքով:

Իսկ մեզ մոտ: Այստեղ արդեն բանվորը կարող է հավատացած նախել աղաղակին: Նա գիտէ, վոր նրան անհրաժեշտ է վաղաժամ դուրս չի գցի արտադրութեանից, վոր կայուն անաշխատունակութեանը վրա հասնելու կամ ծերութեան դեպքում ամեն ինչ կանվի, վորպեսզի ողորդուրդի նրա մնացած աշխատանքը:

Մոսկվայի երկտարեան դործարանում ծերունի բանվորներն աշխատում են դադարաւի վրա միայն չորս ժամ, իսկ յերկու ժամն էլ յերկտառարդներին են սովորեցնում՝ պատրաստում են նոր փոխարինողներ: Յեւ վոչ միայն երկտար դործարանը, այլ և շատ ուրիշ դործարաններ ու ֆաբրիկաներ նույն ձևով ողորդւում են ծերունի բանվորին աշխատանքն ու հավաքված փորձը:

Վերջապես աշխատելու հնարավորութիւնն չունենալու դեպքում էլ ծերունի բանվորը կտանա կենսաթոշակի ասպնոսիզմ, վորի չափերը տարեց տարի աճում են: Նրան առաջվա նման կապահովվի ձրի բժշկական ողնութիւնը և մյուս բոլոր արանութիւնները: Ծիծաղելի յի նույնիսկ փորձել համեմատելու բանվորների սպասարկումը սանատորիաներով և հանդատյան տներով նրանց մոտ և մեղ մոտ: Այո, նրանց մոտ կան հրաշալի, մերից լավ, — կուրորտներ: Այդ կուրորտներում կան շատ սանատորիաներ, բայց այդ սանատորիաներում ապրում են պարսպ, կուշտ բուրժուաները, իսկ բանվորն այդտեղ յերկու չի կարող:

Հատկապէս պիտի կանգ առնել բանվորութեանի ասպնոսիզմի վրա կապիտալիստական յերկրներում:

Վոչ այնքան սեւ տեղի ունեցած համադերմանական աշխատավոր

կանանց համադերմարին բանվորութեանի դուրս էլին պիտի և պարզ, վոչ խորամանակ բռնեցով նկարագրում իրենց դրութիւնը:

«Յեւ վեր եմ կենում առավոտյան ժամը 4½—5-ին, յիս պիտի հասցնեմ յերկտաներին կերակրել, իսկ հետո յիս նրանց թողնում եմ առանց խնամոյի իրենց հուշին և պնում դործարան, վարակող աշխատում եմ 9½ ժամ: Իննուկես ժամ տիրոջ ծառաների և յրանների անդադար հիտողութեան տակ: Բալիսկան է մի ավելորդ լուպե դանդաղեցնել աշխատանքի տեմպը, վոր քեզ տուգանեն, իսկ յեթե վոչ, կարող են և բոլորովին փողոց չարեւել: Գրծադուրիներ քո տեղը վորքան ուզես: Յերբ տուն ես գալիս, տեսնում ես, վոր յերկտաները սոված են, փորիկն ընկել և կոտրվել է, մեծը հարեանի յերկտայի հետ և կովել և նրա չորն են ճղել: Հաղիվ հասցնում ես նրան կերակրել և ինքը ուտել, իսկ հետո ուժասպառ ընկնում և քնում ես: Յեւ այդպէս ամեն որ առանց հուշի նշույլի:

Ձեւ կարող նույնիսկ յրազիր կարողալ, մտածել այն մասին, թե ով է ինչն և քեզ ճնշում, սղմում անդթարար»:

Կարող է արդյոք աշխատանքի այս պայմաններում նույնիսկ խոսք լինել մսուրների, մանկապարտեզների և հրապարակների մասին:

Գերմանական կառավարութիւնն իհարկէ «մտածում է» բանվորութեանի մասին. 1931 թ. հատկացումները ծննդկանների և կերակրող մայրերի նպատի համար նորից կրճատված են և փաստորեմ հանված բյուջեից:

Բանվորութեան կապիտալիստական կատորգում գտնվում է կրկնակի ճնշման տակ՝ դործարանի և տնային տնտեսութեան: Վոչ մի հեռանկար վերջինից ազատելու, բայց շատ հեռանկարներ կան առաջինից ազատելու, վորովհետեւ բանվորութեան վորպէս ավելի քիչ վորակյալ ուժ, — դուրս է թռչում արտադրութեանից: Այժմյան մատուցակայն դործադրութեան դեպքում աշխատանքից հեռացվելը նշանակում է կամ սովասպնոսիզմ, կամ պոնտիւթիւն:

Համեմատելը այդ նրա հետ, թե ինչ է տալիս բանվորութեան սոցիալական ասպնոսիզմութեանը մեղ մոտ ԽՍՀՄ-ում: Մենք չենք կարող առաջիմ ասել, վոր մենք լրիվ չափով բավարարել ենք ինչ — բանվորութեանի մսուրներով, մանկապարտեզներով, հրապարակներով և այլ կենցաղային հիմնարկներով: Բայց յուրաքանչյուր բանվորութեան հաստատապէս գիտէ, վոր այդ հիմնարկներին թվի լայնացումն անընդհատ առաջ է գնում: Լրիվ ասպնոսիզմն այդ հիմնարկներով — մոտ ապագայի խնդիր է:

Այդպիսի տեսք ունի սոցիալական ասպնոսիզմութեանը նրանց մոտ և մոզ մոտ: Յեւ շարունակ կապիտալիստական յերկրներ շատ ու շատ բանվորական մասսաներ իրենց առաջ հարց են դնում

չանենք այն, ինչ վոր արեցին Խորհրդային Միութեան մեր յեղբայրե-
րը: Զանազան գույնի, «սոցիալիստները» մեզ հախառացնում էին, վոր
ոտւները— անմիաներ են, բայց «սոսական անմտութեան» և «սոցիա-
լիստների խելքի» սրղոյւնքները մեր առաջ ականերով են: Յեվ ահա մեր
փորձի այդ հեղափոխականացող դերը ստիպում է բուրժուազիային և
նրա սոցիալ-Փաշիստ լակեյներին տմեն ուժ գործադրել նրա համար,
վորպէպի սեփացեն, մթազենն մեր նվաճումները:

Մենք եւ մեր կողմից պիտի բոլոր հնարավորութեանները գործադ-
րենք, վորպէպի մի կողմից եւ ափէլի զարգացնենք մեր հաջողութեան-
ները, իսկ մյուս կողմից եւ, վորպէպի այդ հաջողութեանները լայնորեն
հայտնի լինեն Արտասահմանի բանվորական մասսաներին:

Սոցիալիստական շինարարութեան վոր բնագավառումն էլ լինի—
յուրաքանչյուր մեր առաջ շարժվելը շտապեցնում է համաշխարհային
հեղափոխութեան ընթացքը: Սրա մէջն է— մեր հեղափոխութեան հա-
մաշխարհային նշանակութեանը, սրա մէջն է— մեր սոցիալիստական
շինարարութեան և այդ շինարարութեան հնազմյա պլանի համաշխար-
հային նշանակութեանը, սրա մէջն է— մեր սոցիալական ապահովա-
դրութեան համաշխարհային նշանակութեանը:

ՎԵՐՁՄԵՆ

Սույն գրքույկն իրեն նշատակ չի դրել ծանոթացնելու բանվորնե-
րին սոցիալական ապահովագրութեան բոլոր կողմերի հետ: Մեր առաջ
միայն խնդիր է դրված յեղիլ ցույց տալ և շատ թուցիկ կերպով ցույց
տալ այն շրջադարձը, վորն ալժմ կատարում է սոցիալական ապահովա-
դրութեանը: Յեթե այս մի քանի տեղերով հաջողվի բանվորուհու և
բանվորի մեջ հետաքրքրութեան շարժել սոցիալական ապահովագրու-
թեան գործի նկատմամբ և ձգտում առաջ բերել եւ ափէլի մանրամասնո-
րեն ծանոթանալու՝ թե ինչպէս և կառուցվում մեզ մոտ սոցիալական
ապահովագրութեանը և ինչ նպատակներ և դնում նա իր առաջ,— հե-
ղինակն իր առաջ դրած խնդիրը կհամարի կատարած:

26-ն 2 —32.թ.

Յերեվան.

